

KULTURKRITIKA

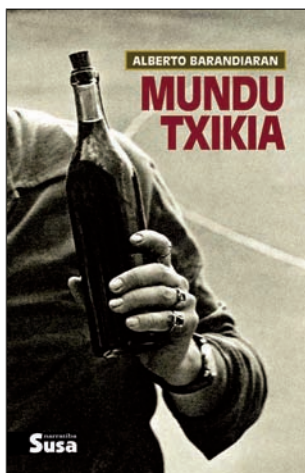
» LIBURUA

Bakarra eta bera

Aritz Galarraga

@aritzgalarraga

Mundu txikia

ALBERTO BARANDIARAN

Susa, 2005

Irakurketa batek eramaten zaitu beste irakurketa batera, eta irakurketa horrek eramaten zaitu hirugarrenera, eta hirugarren horrek beste batera, etcetera, etcetera. Halako katean iritsi naiz neroni, bidenabarkoan aspaldi handian zain neukan Alberto Barandiaranen *Mundu txikia* narrazio bildumara. Juan Garzia Garmendiaren *Akaso* irakurri berri-zehatzago *Bele jolasak* ipuina, zeinean, sexu afera batzuk tarteko, mendeku txiki bat hartzen den eskolako fraideen kontra-, irakurri nuen Barandiaranen kazetari lana: Irungo La Salle, 1970eko hamarkada, gehiegikeriak ikasleen kontra. Baina *Berriako* artikulua bazuen ifrentzua, baliokide bat fikziozkoa, *Martxel*, hain zuzen Barandiaranek fikzioan egin duen sartu-irten bakarrekoa.

Hasiera-hasieratik da kolpagarria: “Nik, esperientzia, Adrianarekin –eta gero, atera zitzaidan–: eta Sebastianekin (...) Apaizgaitegiko arduradunetako batekin”. Eta zeinen ondo islatzen duen, ez bakarrik esperientzia lazgarria, baizik eta, beste hark esango lukeen bezala, euskaldunen paralisi komunikatiboa. Baina ez da bakarra. Hartu bestela *Ekaitz*, euskara errefusatzeko duen haurra, hizkuntza afektiboa gaztelania baita, hain erreala. Hartu *Elvira*, ikusteko iraganeko gerrak zeinen presente dauden orainean, zeinen presente leizea, kolpe batean Sagar-dia Goñi familiaren hura gogora ekartzen diguna –ez ahaztu: emaztea eta haren sei seme-alaba leize-zulo batetik behera bota zituzten 1936an–. Edota *Kotte*, ikurrinaren legeztatzearen 25. urtemugaren aitzakian, etorri ez zen iraultzaz mintzo dena –“eroso-

tasuna aukeratu du: onartu du bere porrota, ez du mundua aldatu, kito”–, ibili ziren bideak zalantzan jartzen dituenak –“Oraindik barruan zagok. Ez zian zigorren murrizketarik onartu. Berak, orduan, bai”–. Eta orain ondo pentsatuta, periodikoetan irakurritakoak izango dira narrazioetako ez gutxi. Baina liburukoak ez dira batere periodistikoak: neskato etorkin baten bizikizunak, desirak, desberdintasunak; amona zaharrak kantatzen ziona ulertzeko gai ez den biloba; aita baten kezka ama baten absentsian. Guztiak, istorio ustez txikiak. Baina ondo dio *Kotte* ipuineko protagonistak, bizitzaren kasualitateak, kazetari denak: “Argazki txiki baten bidez, argazki handia egin nezakeela”. Kasu honetan ere, argazki txiki askoren bidez, mundu txiki askoren elkarketarekin mundu zabalago bat erakutsiko zaigu, gure mundua deitzen diogun horretatik sobera urrun ez legokeena.

Irakurketa batek eramaten zaitu beste irakurketa batera, eta irakurketa horrek eramaten zaitu beste batera, eta azkenerako irakurketa guztiak dira bakarra eta bera. Gure mundu txiki hau osatzera irits daitekeena. ■

Alberto Barandiaran